

Č.

Příjmení a jméno:

E-mail:

Adresa školy:

Adresa bydliště:

(Adresy vyplňte až po ukončení soutěžního kola, zejm. u prací postupujících do vyššího kola.)

Národní institut pro další vzdělávání
Senovážné nám. 25, 110 00 Praha 1

Dějepisná olympiáda

45. ročník – 2015/2016

Zadání úkolů krajského kola – test

Tematické zaměření ročníku: „Po stopách Lucemburků aneb Za císařskou korunou“

Důležité upozornění – u každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za otázku, do prázdného políčka se pak doplní získaný počet bodů. Celkem je možné získat **110 bodů**.

www.talentovani.cz/dejepisna-olympiada

Úkol č. 1

Doplň text.

Hlavním uměleckým slohem doby lucemburské byla

_____, nazvaná takto později opovržlivě italskými humanisty podle barbarského kmene _____.

Jejími určujícími principy jsou (v) _____ linie,
(l) _____ (o) _____ a (o) _____ staveb.

V tehdejší filozofii se prosadil směr označovaný jako

(s) _____, jejímž nejznámějším představitelem je
(T) _____ (A) _____.

7 bodů

Úkol č. 2

Vrcholná gotická díla výtvarného umění, hudby i literatury nesou zpravidla čtyři významy. K charakteristikám vyber a přiřaď správné výrazy z výběru (ne všechny pojmy budou využity).

a) ztvárňující určitý srozumitelný jev

b) odkazující k hlavním zásadám křesťanského chápání života

c) alegorický, metaforický

d) anagogický

Výběr:

teologický, anatomický, základní/historický, scholastický, morální, univerzální, jinotajný

4 body	
--------	--

Úkol č. 3

Jak se nazývaly dokumenty, které nastolily smluvní vztah mezi šlechtou a králem po nastoupení Lucemburků na český trůn a měly zamezit správě českého státu cizinci?

a) _____

Kterými dokumenty byl tento dualistický systém v r. 1318 upevněn?

b) _____

Na kterém hradě se tak stalo?

c) _____

3 body	
--------	--

Úkol č. 4

Najdi v přesmyčkách názvy italských měst, která získal král Jan Lucemburský k držbě. Jedno z nich se stalo nejen dědičným panstvím, ale také prvním Karlovým panstvím. Název tohoto města zakroužkuj.

AGBMERO _____

CUCAL _____

ILÁMN _____

AOVANR _____

5 bodů	
--------	--

Úkol č. 5

Hradům, které Karel IV. zakládal, dával názvy po sobě samém. Uveď dnešní názvy těchto hradů.

Karlsberg:

Karlskrone:

2 body	
--------	--

Úkol č. 6

Architektonické uspořádání Karlštejna má tři výškové úrovně, které odpovídaly křesťanským představám vrcholného středověku. Vytvoř dvojice pojmů tak, aby tyto úrovně odrážely.

(1) pozemský svět	(A) velká věž s kaplí sv. Kříže	1 - _____
(2) předobraz nebeského království	(B) královský palác	2 - _____
(3) prostor očišťování duše	(C) menší věž s kaplí sv. Kateřiny	3 - _____

3 body	
--------	--

Úkol č. 7

Doplň text.

Založení pražské univerzity bylo významným mezníkem. Formální hlavou univerzity byl

(k)_____. Tato funkce připadala v Praze (p)_____

(a)_____. Výkonným činitelem byl (r)_____ . V čele

fakult stáli (d)_____ . Pražská univerzita se skládala ze čtyř fakult. Nejvyšší

byla fakulta (s)_____ (u)_____, zvaná též

(a)_____ . Její absolvování bylo podmínkou ke studiu na vyšších

fakultách: (l)_____, (p)_____ a (b)_____ .

9 bodů	
--------	--

Úkol č. 8

Doplň (počet políček odpovídá počtu písmen řešení; „ch“ – jedno políčko).

Především na území Českomoravské vrchoviny a jejížnější části Čech, ale i v dalších hornatějších oblastech českého státu se objevovali L _____, kteří se specializovali na přepadání K _____ vozů, na únosy spojené s vymáháním výkupného apod. Tyto skupiny byly mnohdy podporovány příslušníky Š _____ a král byl vůči nim v podstatě bezbranný.

3 body	
--------	--

Úkol č. 9

Utvoř správné dvojice.

(1) exempla	(a) milostná poezie	1 - ____
(2) postily	(b) knižní malba	2 - ____
(3) katedrál	(c) akademické tituly	3 - ____
(4) meistersang	(d) veřejný písař	4 - ____
(5) misály	(e) poučné příklady	5 - ____
(6) iluminace	(f) písemná nedělní kázání	6 - ____
(7) grady	(g) modlitební knihy	7 - ____

7 bodů	
--------	--

Úkol č. 10

Jméno této české královny je spjato s klášteřem na Starém Brně, který založila a v jehož bazilice je spolu se svým životním druhem pochována.

Napiš jméno královny.

Jak se jmenoval český šlechtic a její životní druh, po jehož boku je v kostele na Starém Brně pohřbena?

Vysvětli, proč je na výjevu ze Zbraslavské kroniky znázorněna se dvěma korunami.

3 body	
--------	--

Úkol č. 11

Přečti si následující text a poté odpověz na otázky.

„Ta země, kterou nazýváš svou vlastí, tvou vlastí sice byla, ale už není od té doby, kdy ses stal císařem, rozumíš? Jednu vlast jsi získal narozením a druhou posvátným znovuzrozením. Slyšel jsi, že Alexandr Makedonský, když se stal králem, poručil, aby nebyl nazýván králem Makedonie, nýbrž králem světa.“

Napiš jméno autora uvedeného textu.

Kdo je adresátem?

Kterou zemi (první vlast) má autor na mysli?

3 body	
--------	--

Úkol č. 12

Napiš, jak se nazývá základní zemský zákon pro české země a základní zákon pro Říši, které Karel IV. sepsal. Který z nich vstoupil v platnost a kdy?

pro české země:

pro Říši:

v platnost vstoupil/a:

_____ roku: _____

4 body	
--------	--

Úkol č. 13

Karel IV. měl velkou úctu k patronu českého státu, svatému Václavovi. Osoba Václava se objevuje na pečtidle pražské univerzity. Také Pražský hrad Karel IV. přejmenoval na Hrad svatého Václava, i když se tento název nevžil. A sám Karel IV. dokonce na základě starších předloh zpracoval svatováclavskou legendu.

Rozhodni, zda jsou informace zapsané v předchozím textu pravdivé. Správnou odpověď zakroužkuj.

- A. Všechny jsou pravdivé.
- B. Jedna informace je nepravdivá.
- C. Dvě informace jsou nepravdivé.
- D. Tři informace jsou nepravdivé.

1 bod	
-------	--

Úkol č. 14

Uveď jména osobností. Pomůckou ti může být stejné křestní jméno všech postav. (Je nutné uvést osobnosti právě s tímto křestním jménem.)

a) pražský arcibiskup doby Václava IV.

b) markrabě a mladší bratr Karla IV.

c) generální vikář doby Václava IV., později prohlášen za svatého

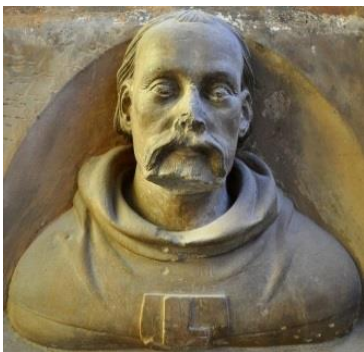
d) druhý pražský arcibiskup, rádce a důvěrník Karla IV.

e) jeden ze synů Karla IV.

5 bodů	
--------	--

Úkol č. 15

Vrchol gotiky v českých zemích je spjatý se jménem Petra Parléře. Z nabídky vyber dvě tvrzení, která jsou pravdivá.

- A. Petr Parléř pocházel z Francie, ale více než čtyřicet let působil v českých zemích.
- B. Se svými příbuznými u nás vybudoval kamenickou a sochařskou huť.
- C. Mezi výtvořky Parléřovy huti patří také dnešní Karlův most a Staroměstská mostecká věž.
- D. Na jeho práci navázal Matyáš z Arrasu.

Pravdivá tvrzení: _____

2 body	
--------	--

Úkol č. 16.

Z nabídnutých slov a slovních spojení sestav názvy literárních děl doby lucemburské:

ŽÁK, DALIMILA, O SVATÉ, RUKOPIS, LEGENDA, TAK ŘEČENÉHO, PODKONÍ, A, HRADECKÝ, KATEŘINĚ, KRONIKA

4 body	
--------	--

Úkol č. 17

V souvislosti s černou smrtí se i do českých zemí dostaly zástupy mrskačů, kteří chtěli trýzněním vlastního těla sejmout hříchy z křesťanské Evropy. Jak se tito sebetrýznitelé nazývali?

1 bod	
-------	--

Úkol č. 18

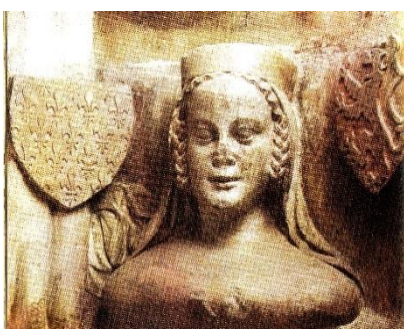
Základní myšlenkou gotiky je univerzum. Vše je dílem božím. Které tři české výrazy univerzum charakterizují?

1. _____
2. _____
3. _____

3 body	
--------	--

Úkol č. 19

Pojmenuj královnu, manželku Karla IV., podle busty v triforiu chrámu sv. Víta v Praze. (Pomůckou může být jeden z erbů, kterými je obklopena.)

Jméno královny: _____

1 bod	
-------	--

Úkol č. 20

Podle mapy pojmenuj vybrané (římské číslice) země Koruny české za vlády Karla IV.

- I. _____
- II. _____
- VI. _____
- IX. _____

Pod Korunu spadalo také _____, kde však vládli potomci Jana Lucemburského z druhého manželství.

5 bodů	
--------	--

Úkol č. 21

Přiřaď k významným osobnostem doby Jana Lucemburského jejich charakteristiku (všechny charakteristiky a-g budou použity):

1) Petr z Aspeltu	a) francouzský král	e) mohučský arcibiskup
2) Ludvík z Wittelsbachu	b) zvaný Bavor	f) bavorský vévoda
3) Jindřich z Lipé	c) podkomoří českého krále	g) římský král
4) Karel IV. Sličný	d) švagr Jana Lucemburského	

1 _____, 2. _____, 3. _____, 4. _____

7 bodů	
--------	--

Úkol č. 22

K reprodukcím doplň jména autorů obrazů.

a) _____ b) _____

2 body	
--------	--

Úkol č. 23

Doplň text:

Král Karel IV. při zvelebování Prahy pokládal za užitečné založit klášter se

(s) _____ liturgií. Povolit tyto bohoslužby musel zvláštní

listinou sám (p) _____ v roce 13 _____. O dva roky později začal na pravém břehu

Vltavy vyrůstat klášter (N) _____ (S) _____, jinak nazývaný (E) _____.

Mnichy pro klášter získal král ve městě (Z) _____ v dnešním _____.

7 bodů	
--------	--

Úkol č. 24

Sestav správné pořadí příslušníků středověké společnosti podle jejich postavení na společenském žebříčku – od nejvyššího po nejnižšího.

měšťan, Žid, papež, rolník, šlechtic, král

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

6 bodů	
--------	--

Úkol č. 25

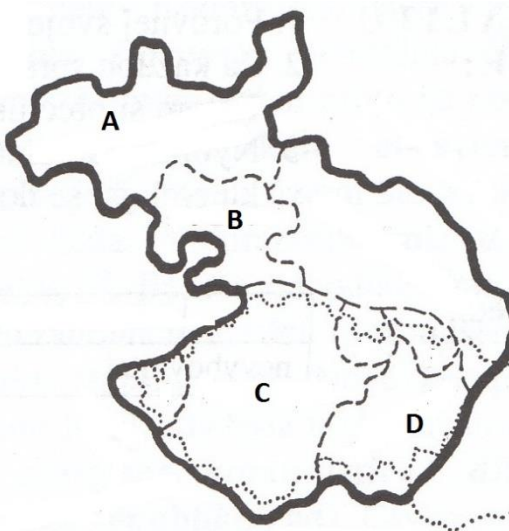
Podtrhni v textu správnou variantu.

Mladý Karel Lucemburský se vrátil do českých zemí v roce **1331 / 1333 / 1335**. Jeho návrat **byl výsledkem Karlovy diplomacie / vyjednal Jan Lucemburský / si vyžádala česká šlechta**. Do Čech se vrátil jako **markrabě moravský / správce města Lucca / lombardský král**.

3 body	
--------	--

Úkol č. 26

Zapiš podle mapy, jak Karel IV. rozdělil vládu v jednotlivých zemích Koruny české svým synům a synovcům.

A: _____

B: _____

C: _____

D: _____

5 bodů	
--------	--

Úkol č. 27

Neutěšené poměry v církvi i ve společnosti v druhé polovině 14. století byly terčem kritiky řady lidí. Podle charakteristik pojmenuj osoby předhusitských kazatelů-reformátorů působících v našich zemích:

- pocházel z jihočeského zemanského rodu:

A: _____

- původem Němec, pozval jej do Čech Karel IV.:

B: _____

- původně vysoký úředník v kanceláři císaře Karla IV.:

C: _____

- ve své knize Regulae Veteris et Novi Testamentum požadoval návrat církve k principům apoštolské církve:

D: _____

4 body	
--------	--

Úkol č. 28

Karel IV. si byl vědom významu historie, a proto postupně jmenoval Františka Pražského, Michala z Opavy a Beneše Krabice z Weitmile dvorními kronikáři.

Který z uvedených mužů nepatří mezi dvorní kronikáře Karla IV.?

1 bod	
-------	--

Celkem

110 bodů	
-----------------	--

Rozřazovací otázka:

Seřaď chronologicky (od nejstarší po nejmladší) události doby Lucemburské:

založení Betlémské kaple – bitva u Kresčaku – mor v Čechách – smrt Jana z Pomuku – vydání inauguračního diplomu – bitva u Grunwaldu – zbavení Václava IV. titulu římského krále – Domažlické úmluvy – získání císařské koruny pro Karla IV.

Dějepisná olympiáda – 45. ročník – 2015/2016

Řešení úkolů krajského kola

Úkol č. 1

gotika; Góttů; vertikální; lomený oblouk; odlehčenost/odhmotněnost;
scholastika; Tomáš Akvinský 7 bodů

Úkol č. 2

a) základní/historický; b) morální; c) jinotajný; d) teologický 4 body

Úkol č. 3

a) inaugurační diplomy pro Čechy a Moravu; b) Domažlické úmluvy;
c) na Chodském hradě v Domažlicích / na hradě v Domažlicích /
v Domažlicích / na Chodském hradě 3 body

Úkol č. 4

BERGAMO; **LUCCA (zakroužkované)**; MILÁN; NOVARA 5 bodů

Úkol č. 5

Kašperk (u Sušice); Radyně (u Plzně) 2 body

Úkol č. 6

1B; 2A; 3C 3 body

Úkol č. 7

kancléř; pražskému arcibiskupovi; rektor; děkani; svobodných umění;
artistická; lékařské; právnické; bohoslovecké 9 bodů

Úkol č. 8

lapkové; kupeckých; šlechty 3 body

Úkol č. 9

1e; 2f; 3d; 4a; 5g; 6b; 7c 7 bodů

Úkol č. 10

Eliška (Alžběta) Rejčka; Jindřich z Lipé; byla královnou polskou a českou 3 body

Úkol č. 11

(Francesco) Petrarca, Karel IV.; Čechy/český stát 3 body

Úkol č. 12

Maiestas Carolina; Zlatá bula; Zlatá bula; 1356 4 body

Úkol č. 13

A 1 bod

Úkol č. 14	
14. a) Jan z Jenštejna; b) Jan Jindřich; c) Jan Nepomucký/z Pomuku; d) Jan Očko z Vlašimi; e) Jan Zhořelecký	5 bodů
Úkol č. 15	
B, C	2 body
Úkol č. 16	
Kronika tak řečeného Dalimila; Hradecký rukopis; Podkoní a žák; Legenda o svaté Kateřině	4 body
Úkol č. 17	
flagelanti	1 bod
Úkol č. 18	
1. celek; 2. svět; 3. vesmír	3 body
Úkol č. 19	
Blanka z Valois	1 bod
Úkol č. 20	
I. České království (NE Čechy); II. Moravské markrabství (NE Morava); VI. Chebsko; IX. Horní Falc; Lucembursko	5 bodů
Úkol č. 21	
1. e / 2. b, f, g / 3. c / 4. a, d	7 bodů
Úkol č. 22	
a) Mistr Theodorik; b) Mistr Třeboňského oltáře	2 body
Úkol č. 23	
slovanskou; papež; 1345; Na Slovanech; Emauzy; Zadar; Chorvatsku	7 bodů
Úkol č. 24	
1. papež, 2. král, 3. šlechtic, 4. měšťan, 5. rolník, 6. Žid	6 bodů
Úkol č. 25	
1333; si vyžádala česká šlechta; správce města Lucca	3 body
Úkol č. 26	
A: Zikmund; B: Jan; C: Václav IV.; D: Jošt a Prokop	5 bodů
Úkol č. 27	
A. Tomáš Štítný ze Štítného; B. Konrád Waldhauser; C: Jan Milíč z Kroměříže; D: Matěj z Janova	4 body
Úkol č. 28	
Michal z Opavy	1 bod

Celkem 110 bodů

Soutěžní úkoly vytvořili členové Ústřední komise Dějepisné olympiády: Mgr. Václava Korcová (předsedkyně), Mgr. Lenka Broklová, Mgr. Irena Náprstková, Mgr. Josef Vávra, Mgr. Jaroslav J. Gloser.

HODNOCENÍ OTÁZEK

Počítají se pouze správné odpovědi, chybné odpovědi se neodečítají.

HODNOCENÍ ROZŘAZOVACÍ OTÁZKY

Rozřazovací otázka byla zařazena na základě požadavku MŠMT na jedinečné umístění jednotlivých soutěžících vzhledem k zavedení programu Excellence pro ZŠ. Dojde-li k situaci, že budou mít soutěžící stejný počet bodů, žádáme komisi, aby přihlédla k rozřazovací otázce a podle toho, jak je zodpovězena, přidala soutěžícímu, který odpověděl lépe, 0,5 bodu. Dojde-li ke shodě i v případě rozřazovací otázky, doporučujeme, aby se nad oběma shodnými testy sešla celá komise a hledala rozdíly v celém testu.

Řešení: vydání inauguračního diplomu, Domažlické úmluvy, bitva u Kresčaku, zisk císařské koruny pro Karla IV., mor v Čechách, založení Betlémské kaple, smrt Jana z Pomuku, zbavení Václava IV. titulu římského krále, bitva u Grunwaldu

Rozřazovací otázku budou psát všichni soutěžící, ale hodnotit se bude jen v případě shodného počtu bodů.